

Klassieke Olympiaden 2021-2022

Opgaven Latijn

ronde 2

Vooraf aan de leerlingen

- Hieronder tref je een deel van het gelezen pensum aan.
- Er zijn in totaal 23 vragen.
- Bij elke vraag staat aangegeven hoeveel punten deze waard is.
- De tijd waarin de toets afgenomen wordt, bedraagt maximaal 90 minuten. Leerlingen met dyslexie krijgen 15 minuten extra.
- Het gebruik van een woordenboek Latijn-Nederlands is toegestaan, zoals bij het Centraal Eindexamen.
- Het gebruik van een woordenboek Nederlands is niet toegestaan.
- Na de pauze volgt de creatieve opdracht.

Exitus fortunatus vobis sit!

Tekst

1 [31] Consecutusque cohortes ad Rubiconem flumen, qui provinciae eius finis
2 erat, paulum constitit, ac reputans quantum moliretur, conversus ad
3 proximos: 'etiam nunc,' inquit, 'regredi possumus; quod si ponticulum
4 transierimus, omnia armis agenda erunt.' [32] Cunctanti ostentum tale factum
5 est. Quidam eximia magnitudine et forma in proximo sedens repente apparuit
6 harundine canens; ad quem audiendum cum praeter pastores plurimi etiam
7 ex stationibus milites concurrissent interque eos et aeneatores, rapta ab uno
8 tuba prosilivit ad flumen et ingenti spiritu classicum exorsus pertendit ad
9 alteram ripam. Tunc Caesar: 'eatur,' inquit, 'quo deorum ostenta et
10 inimicorum iniquitas vocat. Iacta alea est,' inquit.

57 [81] Sed Caesari futura caedes evidentibus prodigiis denuntiata est.
58 Paucos ante menses, cum in colonia Capua deducti lege Iulia coloni ad
59 exstruendas villas vetustissima sepulcra disicerent idque eo studiosius
60 facerent, quod aliquantum vasculorum operis antiqui scrutantes reperiebant,
61 tabula aenea in monumento, in quo dicebatur Capys conditor Capuae sepultus,
62 inventa est conscripta litteris verbisque Graecis hac sententia: quandoque ossa
63 Capyis detecta essent, fore ut illo prognatus manu consanguineorum
64 necaretur magnisque mox Italiae cladibus vindicaretur. Cuius rei, ne quis
65 fabulosam aut commenticiam putet, auctor est Cornelius Balbus,
66 familiarissimus Caesaris. Proximis diebus equorum greges, quos in traiciendo
67 Rubiconi flumini consecrarat ac vagos et sine custode dimiserat, comperit
68 pertinacissime pabulo abstinere ubertimque flere. Et immolantem haruspex
69 Spurinna monuit, caveret periculum, quod non ultra Martias Idus proferretur.

70 Pridie autem easdem Idus avem regaliolum cum laureo ramulo Pompeianae
71 curiae se inferentem volucres varii generis ex proximo nemore persecutae
72 ibidem discerpserunt. Ea vero nocte, cui inluxit dies caedis, et ipse sibi visus
73 est per quietem interdum supra nubes volitare, alias cum Iove dextram
74 iungere; et Calpurnia uxor imaginata est conlabi fastigium domus
75 maritumque in gremio suo confodi; ac subito cubiculi fores sponte patuerunt.
76 Ob haec simul et ob infirmam valitudinem diu cunctatus an se contineret et
77 quae apud senatum proposuerat agere differret, tandem Decimo Bruto
78 adhortante, ne frequentes ac iam dudum opperientes destitueret, quinta fere
79 hora progressus est libellumque insidiarum indicem ab obvio quodam
80 porrectum libellis ceteris, quos sinistra manu tenebat, quasi mox lecturus
81 commiscuit.

Suetonius, *De Vita Caesarum Divus Iulius* 31, 81

Vraag 1

regel 1 **Rubiconem flumen**

Noteer de letter van de plaats waar de Rubico stroomt. (1 punt)

Vraag 2

regel 4 **cunctanti**

- Tussen welke twee mogelijkheden twijfelt hij? Citeer per mogelijkheid één woord uit de regels 3-4 **etiam** t/m **erunt**. (2 punten)
- Leg uit welke consequentie verbonden is aan elk van beide mogelijkheden. (2 punten)

Vraag 3

regels 5-6 **Quidam** t/m **canens**

De in deze regel beschreven gebeurtenis heeft door het gebruik van bijwoordelijke bepalingen eigenschappen van schrik-effecten van een moderne horrorfilm. Leg dit uit en ga daarbij in op het Latijn. (3 punten)

Vraag 4

regels 6-7 **ad** t/m **aeneatores**

In deze regels is geen sprake van (2 punten):

- accusativus cum infinitivo
- alliteratie
- hyperbaton
- relatieve aansluiting

Vraag 5

regel 8 **pertendit**

Noteer de tijd van deze werkwoordsvorm en motiveer je keuze. (2 punten)

Vraag 6

De volgende regels komen uit een ander deel van de tekst die je hebt gelezen. In het handschrift zijn drie woorden helaas niet meer leesbaar. Welke woorden zijn volgens jou de juiste? Noteer deze. (6 punten)

xxx **bellis quinquiens triumphavit, post devictum Scipionem quater eodem** yyy, **sed interiectis diebus, et rursus semel post superatos Pompei** zzz.

xxx	yyy	zzz
confectibus	mensa	liberes
confectis	mense	liberos
confecto	menso	libri
confectus	mensu	libros

Vraag 7

regel 57 **Sed t/m est**

Deze zin bevat vertellerscommentaar. Citeer het betreffende woord en leg uit dat dit vertellerscommentaar indirect kritiek inhoudt op Caesar. (2 punten)

Vraag 8

regels 57-75 **Sed t/m patuerunt**

De voortekens worden in chronologische volgorde beschreven. Citeer de vier tekstelementen die een tijdsaanduiding van de voortekens aangeven. (6 punten)

Vraag 9

regels 58-64 **Paucos t/m vindicaretur**

Leg het verband uit tussen **Capua, lege Iulia** (regel 58) en **Capys** (regel 61). (2 punten)

Vraag 10

regels 58-60 **Paucos t/m reperiebant**

a. **sepulcra disicerent**

Leg uit welke twee doelen de kolonisten hadden om dit te doen. (2 punten)

b. **idque eo studiosius facerent**

Leg uit wat hen motiveerde. (2 punten)

Vraag 11

Welke van de onderstaande vormen is een gerundium? (2 punten)

- A. agenda (r. 4)
- B. audiendum (r. 6)
- C. exstruendas (r. 59)
- D. traiciendo (r. 66)

Vraag 12

regels 60-65

Verklaar het gebruik van de coniunctivus van: (3 punten)

- A. **facerent** (r. 60)
- B. **detecta essent** (r. 63)
- C. **putet** (r. 65)

Vraag 13

regels 66-68 **Proximis t/m flere**

Vertaal deze regels in goed Nederlands. (6 punten)

Vraag 14

regel 68 **haruspex**

Van welk volk nemen de Romeinen deze kunde over? (1 punt)

Vraag 15

regel 70-71 **Pompeianae curiae**

Leg uit waarom deze locatie beladen is. (2 punten)

Vraag 16

regels 70-72 **Pridie t/m discerpserunt** (2 punten)

Dit voorteken heeft de eigenschappen van een vergelijking. Beschrijf één beeld en het (hier in de tekst niet expliciet genoemde) afgebeelde. Citeer in je antwoord ook het Latijnse tekstelement dat het beeld uitdrukt.

Vraag 17

regels 73-74 **cum love dextram iungere**

- a. Leg uit in welk opzicht deze droom ongunstig is voor Caesar. (2 punten)
- b. Leg uit in welk opzicht deze droom gunstig is voor Caesar. (2 punten)

Vraag 18

regel 76 **diu cunctatus**

- a. Waardoor wordt die aarzeling veroorzaakt? Beantwoord de vraag in het Nederlands. (2 punten)
- b. Door wie en met welk argument wordt een beslissing geforceerd? (2 punten)

Vraag 19

regels 74-77 **et t/m differret**

De woorden *incontinent*, *kwaliteitsimago* en *simultaanwedstrijd* gaan elk deels terug op Latijnse woorden in de aangegeven regels. Citeer de desbetreffende Latijnse woorden en maak duidelijk wat de betekenisrelatie tussen het Nederlandse en het Latijnse woord is. (6 punten)

Vraag 20

regels 77-78 **Decimo Bruto adhortante**

Zet deze *ablativus absolutus* om in een bijzin, beginnend met 'cum'. (2 punten)

Vraag 21

regel 79-81 **libellumque** t/m **commiscuit** (4 punten; met vertaling)

Deze woorden luiden in de vertaling van D. den Hengst:

“In het voorbijgaan overhandigde iemand hem een schrijven waarin de aanslag werd verraden, maar hij legde het bij de andere stukken die hij in de linkerhand hield, om het later te lezen.”

- D. den Hengst vertaalt **ab obvio** als “in het voorbijgaan”. Leg uit waarom dit niet geheel recht doet aan het Latijn. (1 punt)
- De grammaticale structuur van het Latijnse origineel is niet geheel overgenomen door de vertaler. Leg dit uit m.b.t. **porrectum**. (2 punten)
- Citeer het Latijnse tekstelement waarvan “werd verraden” de weergave is. (1 punt)

Vraag 22

Bekijk de onderstaande afbeelding. Welk door Suetonius genoemd detail is door de schilder niet verwerkt in zijn voorstelling? Baseer je antwoord op de teksten die je voor deze wedstrijd hebt gelezen. (1 punt)

Bron: historiek.net

Vraag 23

Op de afbeelding op de volgende pagina zie je de *Curia* op het *Forum Romanum*. Leg uit dat dit niet de plek geweest kan zijn waar de moord op Caesar heeft plaatsgevonden. (1 punt)

Bron: Wikipedia

Einde